

บทที่ 4

คุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุที่ใช้ในการทดลอง

รายละเอียดวิธีการและขั้นตอนการทดลองหาคุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุที่ใช้ในการทดลองได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ในบทนี้จะได้สรุปถึงผลที่ได้จากการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ในการทดลอง โดยเฉพาะคุณสมบัติของตัวอย่างดินเหนียวทั้ง 3 เพื่อใช้ประกอบการศึกษาการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของส่วนผสมดินเหนียว-ปูนขาวซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 5

4.1 คุณสมบัติพื้นฐานทางด้านวิศวกรรม

ผลจากการศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานทางด้านวิศวกรรมของดินเหนียวตัวอย่างจากทั้ง 3 แหล่ง ได้สรุปไว้ในตารางที่ 4.1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ดินหนองงูเห่า จัดอยู่ในกลุ่ม OH โดยมีค่าความถ่วงจำเพาะ 2.78 และมีปริมาณอนุภาคดินที่มีขนาดเล็กกว่า 0.002 มม. อยู่ร้อยละ 67.2
- ดินพานทอง จัดอยู่ในกลุ่ม CL โดยมีค่าความถ่วงจำเพาะ 2.74 และมีปริมาณอนุภาคดินที่มีขนาดเล็กกว่า 0.002 มม. อยู่ร้อยละ 75.0
- ดินระนอง จัดอยู่ในกลุ่ม ML โดยมีค่าความถ่วงจำเพาะ 2.72 และมีปริมาณอนุภาคดินที่มีขนาดเล็กกว่า 0.002 มม. อยู่ร้อยละ 10.4

ผลการศึกษาทางด้าน plasticity พบว่า ดินหนองงูเห่ามีค่า LL. เท่ากับ 69.7 % ซึ่งมีค่ามากกว่าดินพานทอง (45.4 %) และดินระนอง (48.0 %) สำหรับค่า PI. พบว่า ดินหนองงูเห่ามีค่าสูงสุด (35.0 %) ดินพานทองมีค่ารองลงมา (20.3 %) และดินระนองมีค่าต่ำสุด (7.7 %)

4.2 คุณสมบัติทางด้านแร่

ส่วนประกอบทางด้านแร่จะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางด้านวิศวกรรมของส่วนผสมดินเหนียว-ปูนขาว ในการศึกษาคุณสมบัติทางด้านแร่สำหรับงานวิจัยนี้ได้อาศัยวิธี

X-ray diffraction ในการพิจารณาหาส่วนประกอบของแร่พร้อมทั้งการคาดคะเนปริมาณเบื้องต้นอย่างคร่าว ๆ ในการวิเคราะห์ผลเพื่อสรุปหาปริมาณของแร่ดินเหนียวในตัวอย่างดินทั้ง 3 ชนิด ได้อาศัยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ DTA ประกอบในการพิจารณา

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยวิธี X-ray diffraction และ DTA ตลอดจนรายละเอียดของวิธีวิเคราะห์ได้แสดงไว้ในภาคผนวก ง. ผลสรุปที่ได้จากการศึกษาสามารถพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1 ผลการศึกษาทางด้าน X-ray diffraction

ผลการศึกษาทางด้าน X-ray diffraction โดยการเตรียมตัวอย่างดินทั้งแบบ Random powder และ Oriented aggregate สำหรับดินตัวอย่างทั้ง 3 ชนิดสามารถสรุปถึงชนิดของส่วนประกอบทางด้านแร่ได้ดังนี้

ดินตัวอย่างทั้ง 3 ชนิดประกอบด้วยแร่ที่ไม่ใช่ดินเหนียวหลัก คือควอทซ์และแร่ดินเหนียวหลักได้แก่มอนท์โมริลโลไนท์ อิลไลต์และคาโอลิไนท์ ยกเว้นดินระนองซึ่งผลที่ได้จากการศึกษา X-ray diffraction ไม่พบ peak ที่แสดงถึงแรมมอนท์โมริลโลไนท์

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติตามธรรมชาติของดินเหนียวตัวอย่างทั้ง 3 ชนิด

แหล่งดิน	สีของดิน	จำแนกประเภทดิน	ความถ่วงจำเพาะ	<2 μ clay-%	Liquid Limit %	Plastic Limit %	Plasticity Index %	อนุภาคดินที่เล็กกว่า 2 μ		
								มอนท์โมริลโลไนท์ (%)	อิลไลต์ (%)	คาโอลิไนท์ (%)
ดินหนองงูเห่า	เทา	OH	2.78	67.2	69.7	34.7	35.0	35	30	35
ดินพานทอง	เทาอ่อน	CL	2.73	75.0	45.4	25.1	20.3	30	40	30
ดินระนอง	ขาว	ML	2.72	10.4	48.0	40.3	7.7	-	10	90

ตารางที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบปริมาณเบื้องต้นของแร่ระหว่างดินเหนียว ตัวอย่างทั้ง 3 ชนิด โดยพิจารณาจากความเข้ม (Intensity) ของ peak ที่ได้จากการทดลอง โดยวิธี X-ray diffraction ซึ่งสามารถสรุปแยกตามชนิดของแร่ที่พบได้ดังนี้

- ควอทซ์ ดินพานทองประกอบด้วยแร่ควอทซ์มากที่สุด ดินหนองงูเห่ารองลงมาและดินระนองน้อยที่สุด
- มอนต์โมริลโลไนท์ พบเฉพาะในดินหนองงูเห่าและดินพานทองโดยมีความเข้มของ peak ซึ่งแสดงถึงปริมาณที่ใกล้เคียงกัน
- อิลไลต์ พบในดินทั้ง 3 ชนิด โดยที่ดินพานทองมีแนวโน้มของความเข้มของ peak มากที่สุดและดินระนองต่ำสุด
- คาโอลิไนท์ พบในดินทั้ง 3 ชนิด เช่นเดียวกัน โดยที่ดินระนองแสดงความเข้มของ peak เด่นชัดมาก ส่วนดินหนองงูเห่าและดินพานทองแสดงความเข้มของ peak ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 4.2 การเปรียบเทียบปริมาณเบื้องต้นจากความเข้มของ peak ที่ได้จากการศึกษาโดยวิธี X-ray diffraction

ตัวอย่างดิน	ควอทซ์	มอนต์โมริลโลไนท์	อิลไลต์	คาโอลิไนท์
ดินหนองงูเห่า	++	++	++	++
ดินพานทอง	+++	++	++	++
ดินระนอง	+	-	+	+++

หมายเหตุ

- +++ มาก
- ++ ปานกลาง
- + น้อย
- ไม่พบเลย

4.2.2 ผลการศึกษาทางด้าน DTA

จากการศึกษาทางด้าน DTA พบว่าส่วนประกอบทางด้านแร่ดินเหนียวหลักของตัวอย่างดินทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ มอนท์โมริลโลไนท์ อิลไลต์และคาโอลิไนท์ ยกเว้นดินระนองที่มีเฉพาะอิลไลต์และคาโอลิไนท์ ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยวิธี X-ray diffraction

อาศัยหลักการที่ว่าปริมาณของแร่ในส่วนประกอบของตัวอย่างดินเหนียวจะเป็นสัดส่วนโดยตรงกับพื้นที่ได้กราฟของปฏิกิริยาดูดหรือคายความร้อนที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์หาปริมาณของแร่ดินเหนียวโดยวิธี DTA สำหรับงานวิจัยนี้ได้อาศัยหลักการข้างต้น โดยทำการเปรียบเทียบระหว่าง thermogram ของดินเหนียวตัวอย่างทั้ง 3 ชนิดกับแร่ดินเหนียวบริสุทธิ์ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ได้สรุปไว้ในตารางที่ 4.1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ดินหนองงูเห่า ประกอบด้วยแร่ดินเหนียวมอนท์โมริลโลไนท์ อิลไลต์และคาโอลิไนท์ประมาณ 35, 30 และ 35 % ของอนุภาคที่เล็กกว่า 0.002 มม. ตามลำดับ
- ดินพานทอง ประกอบด้วยแร่ดินเหนียวมอนท์โมริลโลไนท์ อิลไลต์และคาโอลิไนท์ประมาณ 30, 40 และ 30 % ของอนุภาคที่เล็กกว่า 0.002 มม. ตามลำดับ
- ดินระนอง ประกอบด้วยแร่ดินเหนียวอิลไลต์และคาโอลิไนท์ประมาณ 10 และ 90 % ของอนุภาคที่เล็กกว่า 0.002 มม. ตามลำดับ

จากการศึกษาคุณสมบัติทางด้านแร่ของดินเหนียวตัวอย่างทั้ง 3 ชนิด โดยวิธี X-ray diffraction และ DTA สามารถสรุปได้ดังนี้

- ก. ดินหนองงูเห่าและดินพานทองมีส่วนประกอบทางด้านแร่ โดยมีชนิดและปริมาณใกล้เคียงกัน
- ข. ดินระนองประกอบด้วยแร่คาโอลิไนท์เป็นส่วนใหญ่ โดยมีแร่อิลไลต์เพียง 10%

4.3 คุณสมบัติทางด้านเคมี

การศึกษาคุณสมบัติทางด้านเคมีสำหรับดินเหนียวตัวอย่างทั้ง 3 ชนิด สามารถแยกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การศึกษาถึงส่วนประกอบทางเคมีและการศึกษาถึงคุณสมบัติทั่วไปได้แก่ค่า cation exchange capacity ค่า exchangeable cation ค่า pH และปริมาณอินทรีย์สาร

ตารางที่ 4.3 แสดงส่วนประกอบทางเคมีของตัวอย่างดินเหนียวทั้ง 3 ชนิด ซึ่งพบว่า ดินพานทองให้ค่า SiO_2 สูงถึง 72.9 % ซึ่งมากกว่าดินหนองงูเห่า (58.0 %) และดินระนอง (50.1 %) ผลที่ได้นี้สอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์ ส่วนประกอบแร่เบื้องต้นโดยวิธี X-ray diffraction ซึ่งพบปริมาณของแร่ควอตซ์มากในดินพานทองดังแสดงตามตารางที่ 4.2

ดินระนองมีปริมาณ Al_2O_3 มากที่สุดถึง 33.2 % ซึ่งจากการพิจารณาส่วนประกอบทางเคมีมาตรฐาน (Grim, 1968) ของแร่ดินเหนียวบริสุทธิ์ทั้ง 3 ชนิดคือ มอนต์โมริลโลไนท์ อิลไลต์และคาโอลิไนท์ สามารถสรุปได้ว่าปริมาณ Al_2O_3 33.2 % ที่พบในดินระนองเป็นผลเนื่องมาจากแร่ดินเหนียวคาโอลิไนท์ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ที่อุณหภูมิของแร่โดยวิธี DTA พบว่า ดินระนองมีปริมาณแร่คาโอลิไนท์ ถึง 90 %

ตารางที่ 4.3 ส่วนประกอบทางเคมีของตัวอย่างดินเหนียวทั้ง 3 ชนิด

ส่วนประกอบทางเคมี	ดินหนองงูเห่า %	ดินพานทอง %	ดินระนอง %
SiO_2	58.0	72.9	50.1
Al_2O_3	19.0	12.1	33.2
Fe_2O_3	5.2	6.1	1.3
CaO	2.1	0.4	0.4
MgO	2.1	0.8	0.3
K_2O	} 2.1	1.5	1.8
Na_2O		0.2	0.1
TiO_2	-	-	0.1
SO_3	1.0	-	-
L.O.I	9.3	6.0	12.6

สำหรับคุณสมบัติทางเคมีอื่น ๆ ได้แสดงผลไว้ในตารางที่ 4.4 ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ค่า CEC. ของแร่ดินเหนียวของดินหนองงูเห่าและดินพานทองใกล้เคียงกันและมีค่ามากกว่าดินระนอง

สำหรับค่า exchangeable cation นั้นสามารถสรุปได้ว่า ดินหนองงูเห่ามี Na^+ , Ca^{2+} และ Mg^{2+} สูงที่สุด รองลงมาคือดินพานทองและดินระนองจะมีค่าต่ำสุด อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ผ่านมาในอดีตพบว่า Na^+ เป็น exchangeable cation ที่สำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในส่วนผสมดินเหนียว-ปูนขาว โดยเฉพาะทางด้าน plasticity

ทางด้านปริมาณของอินทรีย์สารซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อความสมบูรณ์ของการเกิดปฏิกิริยาระหว่างดินเหนียว-ปูนขาว พบว่า ดินหนองงูเห่ามีปริมาณอินทรีย์สารอยู่ในเกณฑ์สูง รองลงมาได้แก่ดินพานทองและดินระนองตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 คุณสมบัติทางเคมีทั่วไปของดินเหนียวตัวอย่างทั้ง 3

แหล่งดิน	pH	ปริมาณอินทรีย์สาร (%)	Exchangeable Cation (meq/100 gm)				CEC (meq/100 gm)
			Na	K	Ca	Mg	
ดินหนองงูเห่า	8.15	2.04	15.5	0.2	13.4	17.3	33.6
ดินพานทอง	7.02	1.23	9.4	1.2	5.8	7.9	37.5
ดินระนอง	7.30	0.27	0.4	0.3	2.1	0.3	5.2

4.4 ส่วนประกอบทางเคมีของปูนขาว

ตารางที่ 4.5 แสดงส่วนประกอบทางเคมีของปูนขาวที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าปูนขาวที่ใช้เป็นปูนขาวประเภท Quick Lime โดยมีส่วนผสมของ MgO อยู่บ้างเล็กน้อย ประมาณ 3.56 %

ตารางที่ 4.5 ส่วนประกอบทาง เคมีของปูนขาว

ส่วนประกอบทาง เคมี	ปริมาณ %
CaO	36.63 ✓
MgO	3.56
SiO ₂	1.58
Al ₂ O ₃	0.61
Fe ₂ O ₃	0.64
K ₂ O	-
Na ₂ O	-
L.O.I.	56.3

4.5 สรุปคุณสมบัติของตัวอย่างดินเหนียวทั้ง 3 ชนิด

จากการศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานต่าง ๆ ของดินเหนียวทั้ง 3 ชนิดที่ใช้ในงานวิจัยนี้ สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- ก. ดินเหนียวตัวอย่างทั้ง 3 ชนิดมีปริมาณของส่วนประกอบที่มีอนุภาคเล็กกว่า 0.002 มม. อยู่พอเพียงที่จะก่อให้เกิดปฏิกิริยากับปูนขาว
- ข. ดินหนองงูเห่าและดินพานทองประกอบด้วยแร่ดินเหนียวมอนท์โมริลไลโนท์ อิลไลต์และคาโอลิโนท์ โดยมีปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่ดินระนองประกอบด้วยแร่อิลไลต์และคาโอลิโนท์เท่านั้น โดยมีคาโอลิโนท์เป็นแร่ดินเหนียวหลักถึง 90 %
- ค. ดินหนองงูเห่ามีค่า exchangeable cation ที่เป็น Na⁺ มากกว่าดินพานทองและดินระนอง
- ง. ดินหนองงูเห่ามีปริมาณอินทรีย์สารอยู่ในเกณฑ์สูง ดินพานทองมีปริมาณรองลงมา และดินระนองมีปริมาณต่ำสุด